

STOP DISCRIMINATION !!!

Лекція № 1

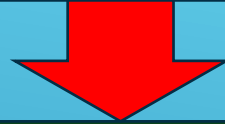
«Становлення та розвиток антидискримінаційного права: національна практика та міжнародні правові стандарти

ПЛАН:

1. Права людини та їх роль у забезпеченні функціонування демократичної держави.
2. Еволюція нормативно-правової регламентації у сфері антидискримінаційної політики. Нормативне визначення поняття дискримінації
3. Становлення вітчизняного законодавства в сфері запобігання та протидії дискримінації
4. Праві засоби протидії стереотипізації та стигматизація в процесі здійснення антидискримінаційної політики.
5. Співвідношення принципів в процесі запобігання дискримінації.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України (1996 р.)
2. Національна стратегія у сфері прав людини: Указ Президента України від 24.03.2021 р.
3. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» (2012 р.)
4. Закон України Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків (2005 р.)
5. Загальна декларація прав людини (1948 р.)
6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (1950р.)
7. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966 р.) (статті 2, 3 і 26) ;
8. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.) (статті 2 і 3);
9. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (1965 р.);
10. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979 р.);

Вперше застосовується термін

**«дискримінація»
у міжнародно-правовому документі (1948 р.).
Держави-підписанти Загальної декларації
прав людини зобов'язуються забезпечувати
захист від дискримінації чи підбурювання до
дискримінації.**

Загальна декларація прав людини

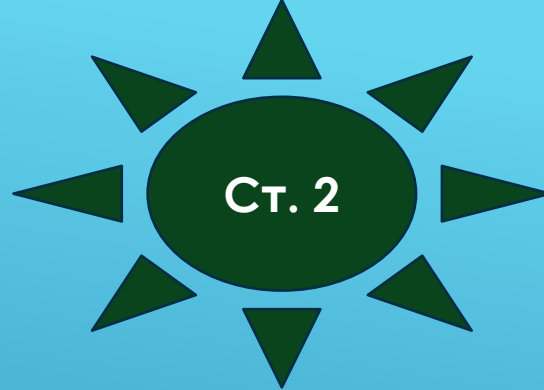
Ст. 1

Всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти у відношенні один до одного в дусі братерства

Ст.7

Всі люди рівні перед законом і мають право, без будь-якої різниці, на рівний їх захист законом.
Усі люди мають право на рівний захист від якої б то не було дискримінації, що порушує цю Декларацію, і від якого б то не було підбурювання до такої дискримінації.

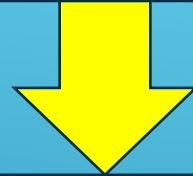
Кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища.

Крім того, не повинно проводитися ніякого розрізнення на основі політичного, правового або міжнародного статусу країни або території, до якої людина належить, незалежно від того, чи є ця територія незалежною, підопічною, несамоврядованою або як-небудь інакше обмеженою у своєму суверенітеті

Вперше захист від дискримінації

**забезпечується на міжнародному рівні (1950 р.).
Відповідно до Європейської конвенції з прав
людини уряди держав-підписантів визнають
юрисдикцію міжнародного Європейського суду з
прав людини з метою забезпечення дотримання
ними взятих зобов'язань за Конвенцією та
Протоколами до неї, зокрема положень статті 14
Конвенції про заборону дискримінації**

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.)

Стаття 14 Заборона дискримінації

Користування правами та свободами, визнаними в цій Конвенції, має бути забезпечене без дискримінації за будь-якою ознакою - статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження, або за іншою ознакою.

**Основні національні
законодавчі акти
у сфері запобігання та протидії
дискримінації**

**Конституція
України**

**Про основи
соціальної
захищеності осіб
з інвалідністю в
Україні**

**Про засади
запобігання та
протидії
дискримінації в
Україні**

**Про забезпечення
рівних прав і
можливостей
жінок і чоловіків**

**Про запобігання
та протидію
антисемітизму в
Україні**

**Національна стратегія у сфері прав людини:
Указ Президента України від 24.03.2021 р.**

Спеціалізовані міжнародні акти

- Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (1965 р.).
- Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW, 1979 р.).
- Конвенція про права дитини (1989 р.)
- Конвенція про права осіб з інвалідністю (CRPD, 2006 р.).
- Конвенція МОП №111 про дискримінацію в галузі праці та занять (1958 р.).
- Конвенція МОП №100 про рівну винагороду чоловіків і жінок за працю рівної цінності (1951 р.).
- Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція)

Стаття 24. Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом.

Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Національна стратегія у сфері прав людини (2021 р.)

§ 8

Запобігання та протидія дискримінації

Стратегічна ціль - функціонує ефективна система запобігання та протидії дискримінації в Україні.

Індекс верховенства права (The Rule of Law Index)
Україна займає 89 місце із 142 країн світу

§ 9

Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

місце України в Global Gender Gap; (0,71 за 2023 це 66 місце з 146 країн)
місце України в Gender Development Index (100 місце).

§ 10

Запобігання та протидія насильству за ознакою статі, експлуатації, торгівлі людьми

§ 11

Запобігання та протидія домашньому насильству

НАЦІОНАЛЬНА СТРАТЕГІЯ

із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року

безбар'єрність

загальний підхід до формування та імплементації державної політики для забезпечення безперешкодного доступу всіх груп населення до різних сфер життєдіяльності;

доступність

забезпечення рівного доступу всім групам населення до фізичного оточення, транспорту, інформації та зв'язку, інформаційно-комунікаційних технологій і систем, а також до інших об'єктів та послуг, як у міських, так і в сільських районах

Дискримінація - це

ситуація, за якої особа та/або група осіб

за ознаками

знає обмеження

раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками,

у визнанні, реалізації або користуванні правами та свободами в будь-якій формі

які були, є та можуть бути дійсними або припущеними

Стереотип

(від старогр. *στερεός* – «твердий» і *τύπος* – «відбиток»)

початково типографічний термін для визначення монолітної друкованої форми, копії з типографського набору чи кліше, які використовували для друкарських машин.

це

відносно стійкий і спрощений образ соціальної групи, людини, події чи явища. Стереотип як готова схема сприйняття дозволяє людині скоротити час реагування на мінливі умови навколишнього світу. Проте водночас стереотип може перешкоджати виникненню нових думок і уявлень.

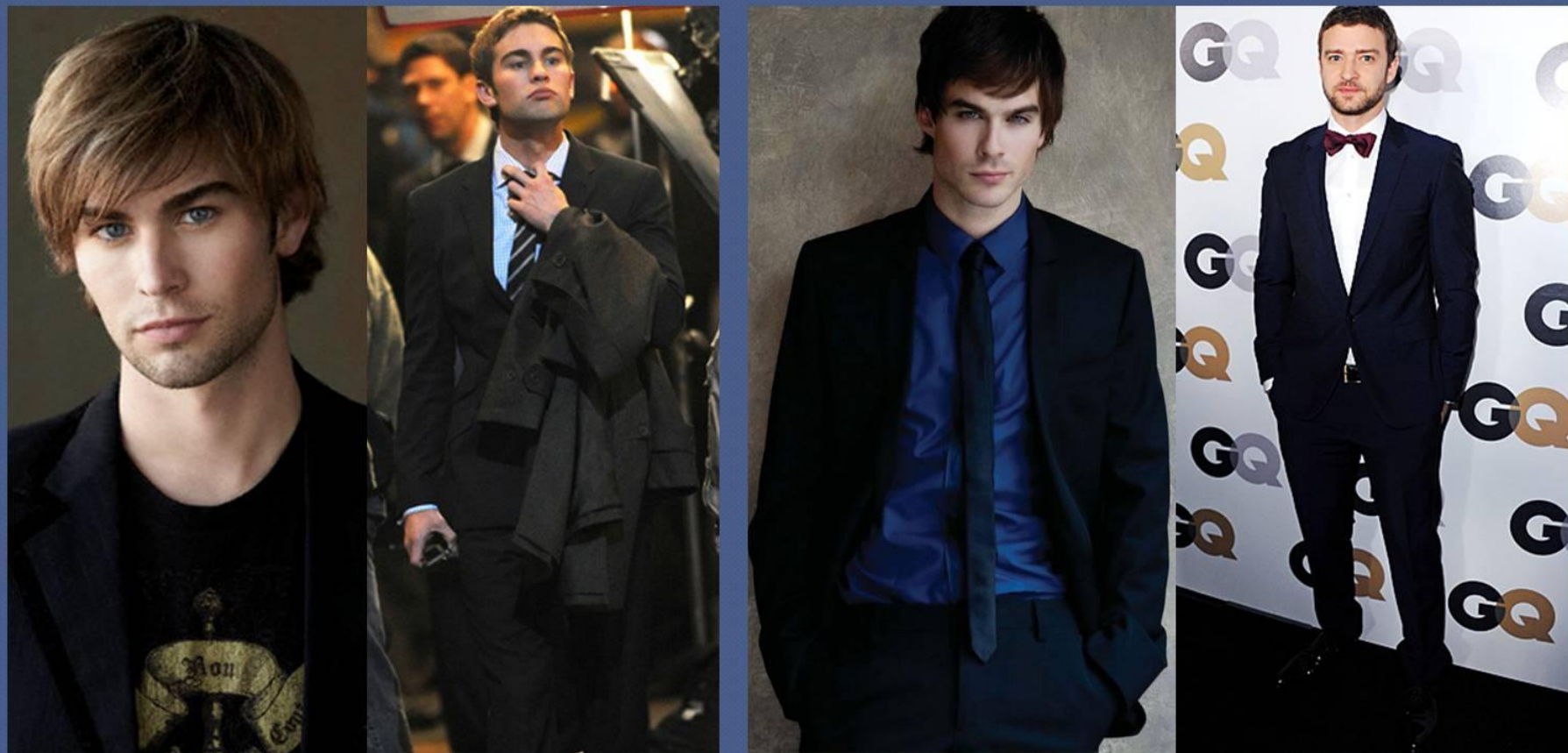

<https://www.facebook.com/share/v/1EeYNwBJkq/>

Стереотип - це усталене ставлення до подій, до певної соціальної групи тощо, вироблене на основі порівняння їх із внутрішніми ідеалами суспільства.

Популярні стереотипи

Чоловік, який слідкує за своїм зовнішнім виглядом - гей

**Жінка, яка вживає багато
косметики - повія**

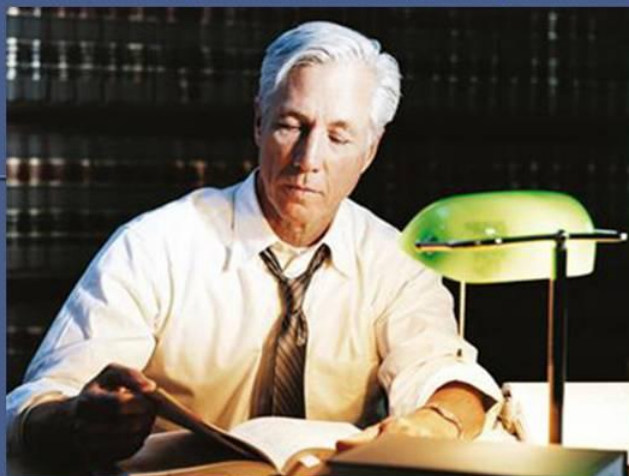
**Жінка, яка не переймається одягом
і косметикою - закомплексована
зануда**

Всі водії маршруток - хами

Всі юристи - брехуни

**Всі лікарі -
безсердечні і
корисливі**

**Всі рок-музиканти
- наркомани**

Всі програмісти - зануди

**Всі сантехніки
- алкоголіки**

Всі журналісти - імбецили

Люблять сало і п'ють горілку

Неотесані п'яки

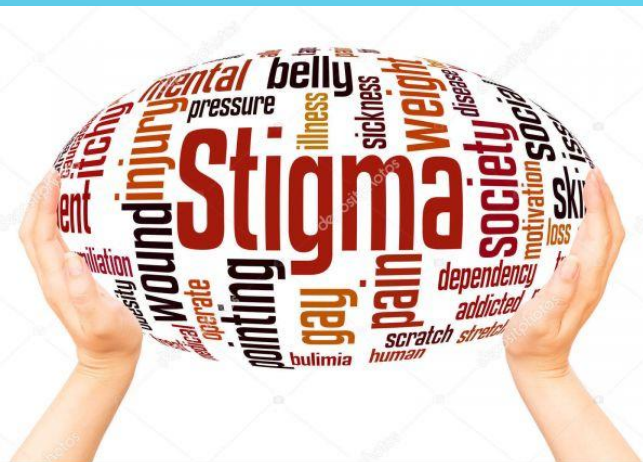

Топчуть сосиски
і запивають
ПИВОМ

П'ють чай о 5 годині

Повинні вміти
співати трелі

Коли виникла стигма?

У стародавній Греції термін **“стигма”** (грец. Stigma – тавро, пляма) вживали для найменування тілесних ознак, які демонстрували щось незвичайне або погане у моральному статусі індивіда

Вирізані або випечені та тілі людини знаки свідчили про те, що їх носій – раб, злочинець, зрадник, тобто людина, яка заплямувала себе ганьбою, той, кого варто уникати, особливо у публічних місцях

Зараз цей термін широко використовується, однак зазвичай означає не знак на тілі, а вказує на принизливий (ганебний) статус індивіда як такого

СТИГМА

це соціальний стереотип, який відображає упереджене ставлення оточуючих до окремих осіб, груп людей або, навіть до самого себе на підставі реальних чи приписуваних їм якостей.

Розрізняють такі види соціальної СТИГМАТИЗАЦІЇ

Культурна стигматизація

соціальні ярлики, укорінені в культурі держави або світовій культурі (наприклад: “чукчі недогадливі”, “чума ХХ століття” або “жертви СНІДУ”)

Особиста (або внутрішня) стигматизація

упередження проти себе самого, базоване на причетності до чого-небудь несхвалюваного у суспільстві (наприклад: “я – товстуха”)

Інституційна стигматизація

законодавчо закріплена стигматизація (наприклад: “людина, яка мала судимість”)

Міжособистісна стигматизація

(наприклад: відмова від зустрічей, ненависть, презирство і насильство)

Принцип рівності

ВИМАГАЄ

забезпечення рівних можливостей, створення членами суспільства реальних можливостей конкурування один з одним з достатніми шансами на успіх, зумовленими рівністю перед законом і судом, рівністю прав і обов'язків людини, додержанням принципу недискримінації

Принцип
рівності
перед
законом

Принцип
рівності
перед судом

Принцип
рівності прав
і свобод
людини і
громадянина

Принцип
рівності
обов'язків
людини і
громадянина

Принцип недопустимості обмеження прав і свобод людини

у ст. 29 Загальної декларації прав людини: «При здійсненні своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги до прав і свобод інших і забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві»

Стаття 64. Конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України. В умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень. Не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені статтями 24, 25, 27, 28, 29, 40, 47, 51, 52, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63 цієї Конституції.

Обмеження прав людини є допустимим з метою

запобігання злочину чи його припинення (ст.29)

запобігання розголошенню конфіденційної інформації (ст. 32)

врятування життя людей і майна, переслідування осіб, які підозрюються у вчиненні злочину (ст.30)

з'ясування істини під час розслідування кримінальної справи (ст.31)

забезпечення інтересів національної безпеки, територіальної цілісності, громадського порядку, економічного добробуту (ст.34)

охорони здоров'я і моральності населення, захисту репутації або прав і свобод інших людей (ст.35)

Принцип недискримінації

це загальновизнана норма національного та міжнародного права, яка полягає в забороні розбіжності у правовому становищі людей – володіння ними неоднаковим обсягом прав і свобод людини, –

за умови, що
така
відмінність

заснована на природних або соціальних ознаках людей – стать, раса, релігія та ін., які не впливають на користування конкретним правом

направлена на порушення правової рівності, тобто гарантованої державою рівної можливості здійснення однакового обсягу прав і свобод людини

Принцип толерантності (терпимості)

olerantia означає «стійкість, витривалість»

це

поважання, сприйняття та розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, форм самовираження та самовиявлення людської особистості

активна позиція, що формується на основі визнання універсальних прав та основних свобод людини

це обов'язок сприяти утвердженню прав людини, плюралізму (є тому числі культурного плюралізму), демократії та правопорядку

це поняття, що означає відмову від догматизму і абсолютизму, утвердження норм, закріплених у міжнародно-правових актах у галузі прав людини

Декларація принципів
толерантності 16.11.1995

Принцип пропорційності

Означає, що мета для виправдання розрізнення у поведженні повинна бути не тільки правомірною, тобто обґрунтованою з точки зору закону та/або нагальної суспільної потреби, але досягатися пропорційними методами

Відсутні будь-які інші засоби досягнення цієї мети, які б передбачали менший ступінь втручання в реалізацію права на рівне ставлення. Іншими словами, шкода, необхідна для досягнення поставленої мети, має бути мінімальною

Поставлена мета є достатньо важливою, щоб виправдати рівень втручання

Не вважаються дискримінацією

спеціальний захист з боку держави окремих категорій осіб, які потребують такого захисту

здійснення заходів, спрямованих на збереження ідентичності окремих груп осіб, якщо такі заходи є необхідними

надання пільг та компенсацій окремим категоріям осіб у випадках, передбачених законом

встановлення державних соціальних гарантій окремим категоріям громадян

особливі вимоги, передбачені законом, щодо реалізації окремих прав осіб

Державна політика щодо запобігання та протидії дискримінації спрямована на

недопущення дискримінації;

створення умов для своєчасного виявлення фактів дискримінації та забезпечення ефективного захисту осіб та/або груп осіб, які постраждали від дискримінації;

застосування позитивних дій;

спеціальні тимчасові заходи, що мають правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, спрямовану на усунення юридичної чи фактичної нерівності у можливостях для особи та/або групи осіб реалізувати на рівних підставах права і свободи, надані їм Конституцією і законами України;

виховання і пропаганду серед населення України поваги до осіб незалежно від їх певних ознак, поширення просвітницької діяльності у цій сфері.